

nek dané publikace možná někoho překvapí svými velkorysými rozměry včetně propracovaných detailů, především však svou plastičností a barvitostí. Sborník bezesporu dokázal smést punc samozřejmosti, jakési „jednoznačnosti“ z těchto pojmů a představit jejich různorodost a bohatost. Celkový pohled však nenabízí příliš ostré kontury. Jednotlivým vědám zde byla ponechána volnost v přístupu i v jejich práci. Nutno podotknout, že ani samy editorky sborníku si nekladly ambice dopracovat se k nějaké závazné

definici nebo něčemu podobně „totalizujícímu“. Obraz mateřství a vychovatelství se spíše zatím pomalu, v lehkém oparu vynořuje, než aby zhmotněný vyvstal ve svých pevných obrysech.

Předkládaný sborník V bludném kruhu. Mateřství a vychovatelství jako paradoxy modernity představuje výrazně pozitivní a inspirativní příspěvek pro řadu vědních oborů. Bezesporu se jedná o vykročení správným směrem, bylo by však škoda, kdyby zůstalo jen u něho.

GENDER STUDIES, O. P. S. 2007. NÁKLADY ROVNÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ PRO ŽENY A MUŽE – SBORNÍK TEXTŮ. PRAHA: GENDER STUDIES, O. P. S.

Za podpory Gender Studies a Evropského sociálního fondu EU vznikl projekt EU EQUAL „Půl na půl – rovné příležitosti žen a mužů“, který se věnuje politice rovných příležitostí. Tato publikace upozorňuje na stále patrnou mezeru ve slaďování rodinného a pracovního života, což je jednou z bariér při růstu a vzdělávání zdánlivě neperspektivních pracovníků. Netýká se to ale pouze žen nebo matek, ale i mužů. Těch, kterým rodinné závazky a z nich plynoucí povinnosti mohou nějakým způsobem ovlivňovat jejich pracovní nasazení.

Firmy, které již tzv. *work-life balance* uplatňují, si uvědomují, že jde o dlouhodobou investici do oblasti lidských zdrojů. Řada z nich je přesvědčená, že uplatňování rovných příležitostí dělá organizaci dobrou reklamu v marketingové oblasti a celkově zvyšuje její popularitu. To lze ilustrovat na příkladu společnosti Volvo Cars, která sestavila ryze ženský tým špičkových specialistek v tradičně mužském světě a zaznamenala velký úspěch. Naopak, ve značně feminizovaných sektorech, jako je např. školství, se snaží přilákat co nejvíce mužů.

Mnoho firem i jejich zaměstnanců se shoduje, že je výhodnější pracovat ve smíšeném týmu, který nabízí pohled obou stran. Je to praktické vzhledem k tomu, že i spektrum zákazníků se většinou skládá z obou pohlaví. Neměli by to

však být „jednobarevné lidi“. Vždy jsou třeba rovněž zástupci s různorodým nadáním a talentem. Různorodost vyžaduje dobrý management, a to nejen v oblasti komunikace a řešení problémů. Neméně důležitá je schopnost manažera nebo manažerky obhájit svoji roli. Slabí a nevyzrálí manažeři se obvykle a rádi zbavují rebelů, což však bývají často nejschopnější lidé v týmu. Dobrý manažer si uvědomuje, že barvitě spektrum věku, schopností a ambicí není bezproblémové, je třeba dobré koordinace, nicméně odměna přichází v podobě nových nápadů, prosperity a dynamického týmu.

Na otázku existence souvislostí mezi genderovou rozmanitostí a ekonomickými výsledky přitakává i nezisková organizace Catalyst, jež se zabývá poradenskou činností, výzkumem a podporou rozvoje možností pro ženy v zaměstnání. Jak tvrdí její představitelka, management s vyšší participací žen je vstřícnější a napomáhá i při odbourávání stereotypního chování ve vnímání mužských a ženských rolí.

Slaďování má pozitivní dopad nejen pro firmy a zaměstnance. Svoji úlohu hrají taková opatření i v sociální politice státu, což se může projevit na počtu aktivně pracujících, stejně jako na zvýšení daňových příjmů. Náklady spojené s hledáním nového pracovníka, který disponuje potřebnou kvalifikací, stejně jako jeho zaškolování a nízká produktivita v počáteč-

kazuje počet výzkumných grantů, ale i produkce odborné literatury. Tematicky se jeho pracovníci nejvíce věnují sociologii rodiny, regionální sociologii a politické sociologii.

Slovensko-české sociologické dny se svým příspěvkem o Rodinné politice v České republice a na Slovensku z evropské perspektivy otevřela Eva Soukupová. Autorka se zabývala otázkou, zda se finanční podpora rodin s dětmi v těchto dvou postkomunistických zemích ubírá stejným směrem, jak by se dalo podle Esping-Andersenovy typologie předpokládat. Pomocí užití metody modelových rodin autorka vyvrátila tezi o stejném směřování rodinných politik států a poukázala na to, že pouhá historická blízkost není jedinou determinantou vývoje. V závěru příspěvku autorka dokazuje rozdílné rodinné politiky obou států, kdy v České republice podpora nejvíce směřuje k nepracujícím a rodinám s jedním příjmem, kdežto ve Slovenské republice směřuje ve formě motivační podpory především k rodinám s dvěma příjmy. V demografické sekci vystoupila i Jana Chaloupková s velmi zajímavým příspěvkem Vzdělanostní diferenciací motivů svobodného mateřství. Vzdělání se prokazuje jako významný faktor ovlivňující motivy svobodného mateřství, kdy hodnotové důvody převládají u vzdělanějších žen a ekonomické důvody (materiální nejistota) naopak u žen s nižším stupněm dosaženého vzdělání. Skupiny vytvořené na základě analýzy se lišily především důvody realizace mimomanželských porodů (absence partnera, liberální postoje, racionální postoje). Tyto skupiny prokazují stejné preference v otázkách ideálního uspořádání partnerského života, čímž bývá právě manželství, co je ale především odlišuje, jsou jejich vyhlídky na jeho realizaci.

Další část dopoledního bloku byla věnována otázkám migrace. Miloslav Bahna analyzoval migraci z nových členských států Evropské unie a poukázal především na její souvislost s HDP daných států, podrobněji rozebíral souvislosti mezi domovskou a mezinárodní migrací. S obdobnou tematikou navázaly Yana Leontyeva a Michaela Vojtková s příspěvkem o mezinárodní migraci v kon-

ní fázi, přinášejí společností finanční ztráty. Srovnatelné je vynaložení prostředků na znovuzapojení se při návratu z mateřské dovolené. Za dobu nepřítomnosti se totiž často změny pracovní podmínky, technické vybavení i samotné produkty.

V rámci prorodinných opatření mohou tak zaměstnanci získávat a aktualizovat informace již v průběhu rodičovské dovolené a před opětovným nástupem do pracovního procesu. Jde o informace týkající se například změn v legislativě nebo směrnicích podniku, nejrozličnějších modelů pracovní doby během rodičovské dovolené i po ní nebo externí formy opatrování dětí. Některé firmy využívají zaměstnance na rodičovské dovolené jako výpomoc v době dovolených

nebo při absenci jiných zaměstnanců. Téměř všechny ženy oceňují a považují za přínosné možnosti na zvýšení kvalifikace již v průběhu mateřské dovolené.

Pro rodiče pečující o malé děti má značný význam flexibilní pracovní doba. Existuje celá řada možností od zkrácené nebo klouzavé pracovní doby až po autonomní rozplánování časového rozvrhu. Další oblíbenou formou je distanční práce, kterou zaměstnanci vykonávají obvykle doma a za pomoci výpočetní techniky. Tato forma ještě zvyšuje atraktivitu flexibilní pracovní doby, protože šetří čas s přípravou a cestou do práce. Kromě toho neklade překážky časovému režimu dětí a nevyžaduje jeho úpravu.

FEMINISTICKÉ VÝTVARNÉ UMĚNÍ: OD LOKÁLNÍHO KE GLOBÁLNÍMU PROTESTU / MAREK HRUBEC

Přestože je feministické výtvarné umění oceňováno již po dlouhá desetiletí, teprve nyní se začíná reflektovat jeho výjimečné postavení a zásadní vliv. Dvě výstavy, které donedávna paralelně probíhaly na západním a východním pobřeží USA (v Los Angeles a New Yorku), se dokonce ve svém volném provázání pokusily doložit tezi, že v retrospektivním pohledu a v mezinárodním či nadnárodním měřítku lze feministické umění považovat za nejvlivnější umělecké hnutí od druhé světové války do současnosti.

V Muzeu současného umění v Los Angeles byla za pomoci mnoha osobností a organizací uspořádána výstava *Wack! Art and the Feminist Revolution*, která se reprezentativním způsobem pokusila zmapovat feministické výtvarné umění od 60. do 70. let, s určitým přesahem do dalšího desetiletí. Je třeba uvést, že některá z vystavených děl sice přímo jako feministická původně pojímána nebyla, nicméně dnešní retrospektivní hledisko jejich zařazení do expozice zcela ospravedlňuje.

Název výstavy vystihuje tehdejší atmosféru, v níž tvorba většiny děl probíhala. Odráží odhodlání umělekyní v době nástupu druhé vlny feministického hnutí, jež se vyznačovala

výrazným sociálním a politickým protestem. Feministické umělkyně revoltovaly proti zneuznání a usilovaly o posílení významu žen ve společnosti a politice, a to rovněž v kontextu dalších sporů provázaných zejména s třídními a rasovými otázkami.

Výstava přiblížila díla více než sto dvaceti autorek: malířek, filmařek, spisovatelek, aktivistek a dalších tvůrčích osobností. Při tomto počtu autorek expozice pochopitelně zahrnovala mnohé druhy aktivit, jež se někdy prolínaly, zatímco jindy jen souběžně koexistovaly. Vstupnímu prostoru galerie dominovalo značně rozměrné dílo *Abakan Red*, jež utkala Magdalena Abakanowicz. Vkusným způsobem naznačené tvary a jeho barva přítomná již v názvu díla nikoli náhodou připomínají ženské přirození. Rozměr a hrubá struktura pak odkazují na význam problémů, jimž musejí ženy čelit.

Jednotlivé sekce výstavy se zaměřily na různá témata: genderové performance, tělesná traumata, veřejné projevy, rodinné příběhy, autofotografii, ženskou citlivost, kolektivní impulsy, sociální sochařství, práci, vědění jako moc,

textu České republiky, v něm seznámily posluchače se současným stavem migrace v České republice a nastínily trendy jejího vývoje. Autorky ale především poukázaly na některé problémy spojené s kvalitou dat o migraci, zejména na jejich nedostupnost a neúplnost. Poslední příspěvek uzavírající první přednáškový blok Sociální distance – vnímání diferencí v české společnosti představil kolektiv autorů Marta Kolářová, Kateřina Vojtíšková a Jiří Šafr. Autoři seznámili s prvními výsledky výzkumu mapujícího stratifikační prostor. Klíčovou dimenzí v jejich analýze je percepce sociálních nerovností, tuto dimenzi ale pojímají ve své studii z hlediska subjektivního hodnocení a pojmenovávají skupiny, které jsou vnímány jako symbolicky společensky exkludované.

Odpolední příspěvky byly věnovány sociologii politiky. Nejzajímavější příspěvek v tomto bloku přednesl Lukáš Linek, který se věnoval vztahům mezi voličskými postoji, poukázal zejména na velkou míru nekonzistentnosti v postojích a zabýval se faktory, které tuto nekonzistentnost ovlivňují. Pondělní konferenční den byl ukončen prezentací posterů, které byly krátce představeny jednotlivými autory a autorkami.

Poslední panel se zabýval problematikou rozvoje a utváření regionů. Příspěvky české části otevřel Michal Illner prezentací, ve které se zabýval regionalizací České republiky a hodnocením úspěšnosti tohoto procesu. Autor nejdříve připomenul historický vývoj regionálního členění českých zemí a poté se detailněji věnoval podmínkám vzniku nového krajského členění a procesu jeho postupné legitimizace. V dalším příspěvku Věra Patočková seznámila účastníky s dosavadními výsledky části rozsáhlejší studie zabývající se hodnocením výkonů krajských úřadů. Ve svém příspěvku se autorka zaměřila na výsledky studie mapující kvalitu komunikace krajů České republiky a představila hodnocení internetových stránek jednotlivých krajů a kvality poskytování informací. S příspěvkem Sociální sítě v politice regionálního rozvoje potom Jana Stachová uzavřela českou část bloku. Na základě analýzy sociálních sítí